

29. De gala-zanger (II)

De gala was volgens de mythe van lage afkomst, die door Enki uit het vuil van onder zijn vingernagels geschapen was. Het was de taak van de gala om met zijn zoetgevooisde stem de razernij van goden te verzachten. Goddelijke vertoorntheid leidde immers tot verwoesting van steden en tempels. De gala probeerde met zijn klaagzangen de aandacht van de goden op het menselijk lijden te vestigen. Misschien zouden de goden medelijden krijgen en kon de gala hen overhalen om het lot van de mensen te verzachten.

De gala-zangers begeleidden zichzelf met de balaĝ en de geleerden hebben lang gezocht om te achterhalen wat voor instrument dat nu was: een snaarinstrument of een trommel. Het staat nu wel vast dat de balaĝ een percussie-instrument geweest moet zijn. In een tekst uit het eerste millennium wordt dit woord omschreven met een teken voor ‘dierenhuid’. Een balaĝ is dus een trommel die met een dierenhuid – waarschijnlijk een koeien- of rundervel – bespannen is. Er zijn rituelen bekend die werden opgevoerd wanneer een rund gedood werd, van wie de huid gebruikt zou worden voor de bekleding van een drum. Klaagzangen werden voornamelijk met trommelslagen begeleid, maar de gala of klaagvrouwen roffelden ook met de vuisten op hun borst.

De hulp van de gala-priester of -priesteres werd ook ingeroepen om de *eršahunga* te zingen, ‘de klacht (letterlijk: de tranen) die het hart kalmeert’. Dat was een persoonlijke oproep aan de god om zijn gramschap te laten varen, die de gala-zanger namens een cliënt opvoerde. Als het bezit van een god beschadigd was bestond altijd het gevaar dat de god daarover ontstemd zou raken. De gala probeerde de god dan met zijn zachte klaagmuziek te vermurwen en tot verzoening te brengen. Er bestaat een tekstfragment uit het eerste millennium van een *eršem* (de klacht van de šem-drum) waarin deze rituele handelingen van de gala-zanger uitvoerig worden beschreven. Tijdens zijn klaagzang slaat hij met zijn vuisten op zijn borst, alsof het een trommel is:

Wanneer een standbeeld van een god in een kritieke staat van verval is geraakt en (de god) de wens heeft geuit [om hersteld te worden] volgens het (orakel)bevel van Šamaš, Adad en Marduk, [treed] je in een gunstige [maand] op een geschikte dag, 's nachts, wanneer niemand aanwezig is, voor het aangezicht van de [deze?] god [en] bedek hem met een do[ek]. Je gaat weer weg en steekt een stapel brandhout aan. Je voert een taqribtu-rite uit. Je laat [deze god] van zijn podium opstaan, en de gala-priester ontbloot zijn hoofd. Hij slaat op zijn borst en zegt: Woeoeoe! Hij zingt 'Uru'a-šerra'. Hij neemt (de god) bij de hand. Totdat hij (de god) de werkplaats binnengaat en op zijn zetel plaatsneemt, mag (de gala) niet ophouden met zingen. In de hof van de werkplaats, waar deze god plaats moet nemen, moet een stapel brandhout helder branden voor Ea en Marduk. Je brengt een offer voor Ea en Marduk, (...)

Dat de gala-zanger zelf blijkbaar ook in werkelijkheid regelmatig in de onderwereld moest verblijven hebben de onderzoekers afgeleid uit een aantal brieven uit het archief van de galazanger Ur-Utu. Daarin wordt gesproken van ‘binden’ van de gala-zanger. Gala-zangers moesten kennelijk soms een tijd vastgebonden in de onderwereld doorbrengen om andere mensen te kunnen genezen. Misschien moest hij daar de demonen overdragen die hij van de zieke patiënt had overgenomen. Het was dan vervolgens maar de vraag wanneer de gala-zanger zelf weer bevrijd zou worden. Uit de brieven in het archief van de gala Ur-Utu blijkt dat hij daarbij kennelijk de hulp nodig had van de hogepriesters van andere goden, van Samaš en Marduk. Alleen zij konden via de leverschouw voorspellen wanneer Ur-Utu weer verlost mocht worden. Daarvoor moesten vermoedelijk ook allerlei rituelen worden uitgevoerd. Voor de gala Ur-Utu was het een angstig gebeuren en kennelijk was hij helemaal niet zeker van een goede afloop.

Volgende week: Inanna en de god Enki (I)

Afbeelding van een grote trommel. Helemaal links is nog net de achterkant van het hoofd van een En-priesteres zichtbaar, met losse haren en een diadeem. Stenen vat met reliëf. Hoogte: 12 cm. (Suter 2007, fig. 15; Louvre)